MICHAL VRBA

PRAK

Michal Vrba
Prak

MICHAL VRBA

PRAK

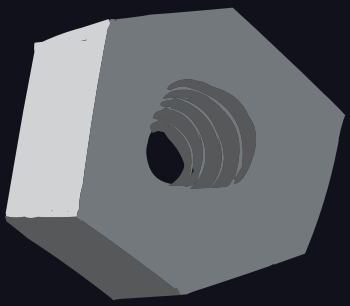

ARGO

Argo, 2016
Copyright © Michal Vrba, 2016
Cover art © Kateřina Bažantová, 2016

ISBN 978-80-257-1952-7 (váz.)
ISBN 978-80-257-2026-4 (e-kniha)

Věnováno
mým rodičům, Jaroslavě a Miloslavu Vrbovým…

Poděkování:
Petře Morvayové za otázku…
a dále
Martině za pochopení, Ivu Mikšovskému za pomoc, rodině Kašparových za vše, sestře Radce a Martinu Drešerovi
za inspiraci, paní Hang a panu Hai Nguyen Quang za trpělivost.

část první

Alena (rok 1960)

Mezi plaňkovými ploty za posledními domy Studnice se vynořilo velké černé auto. Kolébalo se zvolna ve vyjetých kolejích polní cesty a směřovalo k nedalekému lesu. Vzduch se v horkém letním dni vlnil nad loukami okolo. Na kraji lesa se cesta rozdělovala, jedna běžela dál podél a druhá mizela v jeho hloubi.

Na rozcestí vůz zabrzdil a zůstal stát se zapnutým motorem. Zadní dveře se otevřely a vystoupila žena ve středních letech a dívka asi patnáctiletá. Zároveň vystoupil i řidič, hubený, černý chlapík. Hbitě otevřel kufr, vyndal zavazadla a položil je vedle cesty. Poté zabouchl rázně víko a beze slova opět sedl za volant s pohledem upřeným před sebe. Okénko spolujezdce bylo stažené.

„Děkujeme. Zítra odpoledne tě budeme čekat… A buď v Brodě na soudruhy hodný…“ usmála se žena na velkého šedovlasého muže uvnitř.

Muž úsměv opětoval.

„Přijedu hned, jak to bude možný. Určitě mě budou zdržovat, abych tam zůstal. Tyhle výjezdy jsou všechny stejný … Ale určitě přijedu. Alenko,“ obrátil se na děvče, „buď mámě k ruce a nezlob ji… a užij si to tady,“ dodal krátce.

Dívka se postavila do pozoru a zasalutovala.

„Provedu, soudruhu tajemníku!“ a hned se rozesmála s plnou bezstarostností svého věku.

„Aleno!“ napomenula ji káravě Pavla, ale muž v autě se rozchechtal, až se zakuckal a začal dusivě kašlat.

„To rád slyším,“ odpověděl, když se konečně mohl nadechnout, „tak zítra,“ a podal ženě skrz okénko levou ruku. Ta ji neobratně uchopila a stiskla.

„Ano, zítra.“

„Ahoj, strýčku!“

„Ahoj, Aleno!“

Auto se na rozcestí otočilo a pomalu rozjelo. Obě ženy krátce zamávaly a sledovaly vůz až do první zatáčky, za kterou zmizel za malým remízkem. Potom posbíraly svá zavazadla. Ležel mezi nimi navíc koš naplněný ještě v Praze v bufetu ministerstva přesně podle instrukcí soudruha tajemníka.

„Co v tom je, mami?“ zvědavě nahlížela Alena dovnitř.

„Překvapení,“ odtušila věcně žena, vzala koš do zbývající volné ruky a vyrazila po cestě vedoucí mezi stromy, „však uvidíš. Nezdržuj a pojď.“

Tím rázným jednáním se marně pokoušela zaplašit temné myšlenky deroucí se na mysl při pohledu na ta známá místa. Už od chvíle, kdy vystoupily z auta, cítila nepříjemný tlak kolem žaludku. Les voněl jehličím, ale ona jej necítila. Neslyšela ani jednolitý zvuk stovek cvrčků na loukách okolo. Každým krokem jako by kráčela proti sílícímu větru. Snad by bylo lepší, kdybych sem bývala jela sama, napadlo ji. Anebo by to naopak bylo mnohem horší… V marném boji s neodbytnými představami přidala do kroku.

Alena jí sotva stačila, přesto se nepřestávala rozhlížet kolem sebe.

„Kam vedla ta cesta dál podle lesa?“

„Ta vede k nádrži,“ odpověděla žena, „pojď, už je to jen kousek.“

Prošly společně kolem několika chat ukrytých mezi stromy za keři a ploty. U jedné z nich, ze které za nízkými smrčky koukala jen střecha, zabočily doprava a lesní cestou došly asi po třiceti metrech na nevelký palouk s trávníkem posetým větvičkami, uschlými lístky z keřů a borovými šiškami.

Uprostřed něj stála dřevěná chata se zavřenými okenicemi. V rohu jejího obdélníku se po třech kamenných schůdcích stoupalo na nevelkou krytou terasu. Na ní byly vchodové dveře. Chata i celý pozemek působily zanedbaně a opuštěně.

Na okraji pozemku se Pavla bezděčně na chvíli zastavila a zhluboka dýchala. Hleděla upřeně na tmavou chatu, na jediný bod, který dokázala zaostřit, bod, který byl v tuto chvíli středem cizího, a přitom tolik povědomého světa.

Zato dcera přehlédla zkoumavým zrakem celý pozemek. Kousek od terasy zarostlé ohniště se špalkem na sekání dřeva, ztrouchnivělý jednoduchý stůl s dvěma lavicemi na dřevěných kulatinách, v jednom rohu pozemku budka záchodu, v protějším zarostlý a zapadaný, přesto stále ještě znatelný kruh studánky. Na jedné straně bránil výhledu plot z prken popínavě prorostlý a mechově zelený, na zbývajících třech stranách pozemku přecházel trávník neznatelnou hranicí plynule do lesního porostu.

„To je ona?“ shrnula si Alena vlasy z tváře, „hm, představovala jsem si ji úplně jinak. Asi větší, nebo světlejší,“ lovila marně v mysli.

Pavla se snažila nedat na sobě znát vnitřní pohnutí, přesto ještě zůstala chvíli stát. Konečně lehce drkla taškou do dcery.

„Tak pojď, ať všechno stihneme, než se setmí.“

Obešly chatu a matka sáhla mimoděk do kapsy, jako by tam cosi hledala. Pak zavrtěla hlavou, vyšla po schůdcích na terasu, odložila tašky a koš a pod lavicí nahmatala ukrytý klíč. Cítila, jak se jí třesou prsty, když jej vkládala do zámku. Šel ztuha, přesto nakonec povolil a obě vešly dovnitř. Ovanul je zápach zatuchliny a lakovaného dřeva. Horkem ztěžklý vzduch znásobil intenzitu vjemů.

Pavla otevřela okna a za nimi nahmatala kličku okenic. Do místnosti proniklo světlo ze dvou stran a odhalilo prachem zašlou černou podlahu, police s knihami a otoman v rohu.

„To je tady jen jedna postel?“ přehlédla dívka místnost, která se jí zdála menší, než by čekala.

„Ale ne, nahoře jsou ještě dvě další," ukázala matka na dřevěné schody nalevo. Za nimi byla skryta malá kuchyňka. Proto se vnitřní prostor chaty zdál Aleně menší. Po rozvrzaných schodech vylezly nahoru. Horní patro bylo téměř prázdné, dvě lůžka a pod oknem mezi nimi jediná skříňka.

Do pozdního odpoledne měly plné ruce práce. Když byla chata konečně uklizena, vybalily si svoje věci a došlo i na darovaný koš. Byl naplněn salámem, čokoládou, chlebíčky, ovocem a dvěma lahvemi vína. Velkorysý jako vždy, pomyslela si s úsměvem Pavla. Bylo jí o něco lépe. Trochu ji uklidnilo soustředění na běžné úkony při úklidu. Už se necítila tak nesvá, a tak navrhla Aleně procházku k přehradě.

Ta nadšeně souhlasila. Zatímco matka zamykala, přešla po trávníku k cestě, kterou prve přišly.

Žena otočila klíčem, obešla chatu, ale náhle se tíživý pocit vrátil plnou silou a ona se zastavila v půli kroku.

„Tam ne, půjdeme jinudy," řekla rychle zastřeným hlasem. Alena se na ni udiveně podívala.

„Jinudy? Říkalas přeci, že tam vede ta cesta, co jsme po ní přijeli."

„Ukážu ti zkratku, lesem je to hezčí," pokusila se matka o úsměv, obrátila se k chatě a rázně zamířila kolem ohniště přímo do lesa. Alena jen pokrčila rameny a vydala se za ní.

Na noc chatu zamkly zevnitř, vylezly do patra a ve slabém světle baterky ulehly na lůžka.

„Mami, já na spaní otevřu okno."

„Raději ne, je tu spousta komárů."

„To se tu ale do rána uvaříme!"

„Můžeš si jít lehnout dolů."

Alena zaváhala.

„Nějak to zvládnu. Raději budu tady s tebou. To je zvláštní, jaký je tu ticho. Nechtěla bych tu být sama."

Ani já bych tu nechtěla být sama, napadlo Pavlu, ale nahlas řekla unaveným hlasem:

„Není se přeci čeho bát. Ráno po snídani připravíme dřevo. Potom se můžeme jít koupat, nebo si můžeš číst. Možná tu někde najdeme houpací síť."

„Už jsem si dneska představovala, jak si vynesu křeslo na terasu a budu si hovět a číst. Víš, co jsem si s sebou vzala?"

„Co sis s sebou vzala?" opakovala mechanicky žena.

„Dostojevskýho, Zločin a trest. Už jsem skoro v půlce."

„Ty si tedy vybíráš! Měla bys číst dívčí romány!"

„Neboj, ten mám taky," usmála se Alena do tmy nad sebou.

„Čti si, co chceš. Jen si myslím, že na přečtení některých knížek máš dost času."

„Tak jo, počkám do rána," řekla naoko vážně Alena a vyprskla smíchy.

„Spi už. Dobrou noc!" vydechla se zavřenýma očima matka.

„Dobrou."

Chatou se rozhostilo duté ticho.

„Mami?"

„Copak?"

„Proč jsme sem nikdy nejezdily?"

Matka na okamžik zaváhala, jako by hledala vhodná slova.

„Je to sem z Prahy daleko. A vidíš, v jakým je to tu stavu… na zbourání."

A dodala bezbarvě: „Dobře, že to prodáme. Spi už."

„Byl tu někdy táta?" ozvala se Alena znovu.

Přikryté tělo ženy strnulo jako stahem křeče, která jen zvolna povolovala.

„Ne, nikdy tu nebyl, poznali jsme se až za války a na nějakou chatu nebyl čas."

„Jen mě to tak napadlo, jestli by se mu tady líbilo. Dobrou noc," dívka se natáhla přes uličku a pohladila matku po paži. Ta jí druhou rukou sevřela prsty stiskem snad příliš silným.

Alena se otočila na druhou stranu a za chvíli začala klidně a zhluboka oddychovat.

Pavla ležela s očima otevřenýma a hleděla do tmy. Když je konečně zavřela, po obou spáncích jí pomalu stékaly slzy…

Uprostřed noci se vzbudila. Nahmátla na stolku baterku, a aniž ji rozsvítila, sešla po vrzajících schodech. Odemkla dveře a na terase usedla do proutěného křesla. Zhluboka se nadechla. Není mi tu dobře. Je to tímhle místem. Nebo je něco se mnou. Každý druhý by řekl – krásné místo! Jako stvořené k odpočinku.

Zkřížila ruce na prsou a zaklonila hlavu. V šeru okolo se rýsovaly černé kmeny. Korunami stromů prosvítala drobná světla hvězd.

Pár metrů od ní mezi stromy cosi zapraskalo.

Cítila, jak jí naskočila husí kůže, ale rychle se ovládla. Nějaký hloupý pták, nebo ježek, odbyla své leknutí a přemýšlela, kolik lidí je v okolních chatách. Jistě spousta, když konečně začaly teplé dny. Odpoledne bylo slyšet řezání dříví i křik dětí. Teď všichni spí. I já bych měla jít spát. Odchod do chaty uspíšil komáří bzukot kolem její hlavy. Zavřela za sebou dveře. Uvnitř byla úplná tma, a proto rozsvítila baterku a zkameněla uprostřed pohybu. Naproti sobě spatřila tvář. Srdce se jí v tu chvíli málem zastavilo a marně se snažila s otevřenou pusou nadechnout. Ty oči! Ta strachem vyděšená tvář proti mně! Ruka s baterkou sklouzla podél těla a ostrým světlem provrtávala úzký kruh podlahy. Žena se opřela o dveře. Nic se nepohnulo. Pomalu a proti své vůli zdvihla ruku s baterkou před sebe. Pruh světla přejel po místnosti a zastavil se na protější zdi. Nikdo tam nebyl. Na zdi visela police a vedle malé zrcadlo ve vyřezávaném rámu. To pitomý zrcadlo! Byl to jenom odraz. Můj vlastní odraz, zavřela Pavla oči a zrychleně dýchala. Vynaložila všechny síly, aby potlačila pláč, který by jí sice ulevil, ale zároveň by probudil Alenu. Polekala jsem sama sebe! Neměly jsme sem vůbec jezdit, promnula si vyčerpaně oči.

Zhasla světlo, vylezla tiše do patra a po hodině neklidného převracení konečně usnula.

Za chatou byl slyšet zpěv. Matka loupala brambory u stolu na terase a poslouchala, jak si dcera u hrabání trávníku zpívá. Děvče

si na nápěv lidové písně vymýšlelo vlastní slova. Ví, že ji poslouchám, usmála se Pavla, a dělá si legraci. Vzápětí se Alena rozesmála, jako by chtěla potvrdit pravdivost matčina odhadu. Vzápětí se objevila na schodech s hráběmi v rukou.

„Už to mám! Kam s těma větvema? Vedělas, že támhle za plotem je nějaký zarostlý hřiště? Tady v lese…“ kroutila hlavou.

„On tam ještě je?“ podivila se matka. „To býval tenisový kurt. Měl ho tam kdysi soused, Tajovský… Větve nalámej a přines je ke kamnům, uvaříme na nich oběd.“

„A půjdeme na to dříví?“

„Možná ani nemusíme. Obejdi chatu, jsou tam v podezdívce takový malý dvířka. Vždycky jsme tam měli suchý dřevo. Aby bylo čím zatopit, když bylo mokro. Zkus se tam podívat, jestli tam nějaký nezbylo. Třeba si ušetříme práci.“

Alena si klekla na trávník u plechového obdélníku. Otočila dřevěnou petlici do svislé polohy a zatáhla za madlo rezavých dvířek směrem k sobě.

„Něco tu bude,“ řekla polohlasem a prohlížela si tmavý prostor s nevelkou hromádkou dřevěných špalků.

„Vyházej je ven,“ ozvalo se zpoza rohu, „já bych tam už nevlezla. Pomůžu ti to odnosit.“

„Jsou tam pavučiny!“ křikla Alena a pomalu se soukala po čtyřech dovnitř. Kolem ní nepronikalo příliš světla, a tak se musela orientovat hmatem. Hliněná zem byla pokryta směsí kůry, pilin a menších kousků dřívek, strop nad ní byl z prken a několika nosných trámů. Alena začala vyhazovat špalky za sebe na trávník. Některé byly těžké, a tak je musela pracně vykulit.

Matka se na cosi zeptala, asi jak jí to jde, ale Alena zrovna zápasila se špalkem, ne větším než ostatní, který ovšem měl na svém konci neoseknutý zbytek větve vězící pod hromadou dřeva. Zapřela se v kolenou a snažila se jej oběma rukama uvolnit. Větev náhle povolila a vyklouzla. Alena ztrativší protitah se prudce převážila dozadu a narazila temenem do dřevěného trámku, který byl těsně nad ní.

„Au!“ vykřikla spíš překvapením než bolestí a drbala si hlavu. Potom sáhla nad sebe, aby zjistila, o co se praštila. Obepnula dlaní trámek a posunovala se po prknech dál do tmavého rohu. Prsty se o cosi zarazily. O nějakou hranatou tabulku. V prvním okamžiku instinktivně ucukla, ale potom znovu nahmatala tu věc. Nebyla to pevná součást stropu, a tak ji lehce vytáhla z mezery mezi trámkem a prknem, kam byla zastrčena. Posunula se zpátky k východu a položila ten tmavý předmět před sebe.

„Stalo se něco?“ ozval se vzdálený starostlivý hlas.

„Nic, mami. Praštila jsem se do hlavy. Ale nic mi není.“

„Dávej pozor.“

„Jo, jo, neboj,“ křikla Alena a prohlížela si svůj objev.

Vypadalo to jako nějaká krabice, která byla pečlivě zabalena do kusu tmavé látky, nebo hadru s uzlíkem v rohu. Nebylo jej třeba povolit, látka se dala na boku lehce odhrnout a obsah vyjmout jako z nějakého váčku.

Byly to dva černé sešity. Alena je zvědavě obracela v dlaních. Vzrušením jí začaly tepat spánky. Sešity nebyly nijak nadepsané, jen v pravém dolním rohu měly římskou číslici, I. a II.

Druhý sešit položila vedle sebe na zem a otevřela ten s číslicí I. Uvnitř bylo drobné, rukou psané, dobře čitelné písmo. Přečetla první větu sešitu:

Vzbudil jsem se za úsvitu v trávě na okraji lesa…

Objevila jsem nějaké zápisky! užasla nad nálezem. Klouzala očima po stránce, pak otočila další, a potom začala listovat sešitem a tu a tam se zastavila. Už už se nadechovala, aby zavolala: „Něco jsem našla!“ ale najednou strnula. Zamžily se jí oči a malý prostor jako by ji sevřel.

„Aleno? Co tam děláš?“

„Už jdu… už jdu, mami!“ křikla.

Zalévaly ji vlny horkosti po celém těle. Vzala do rukou druhý sešit. Palcem pouštěla rychle jednotlivé stránky, až se zastavila na té poslední.

Sevřel se jí žaludek. Skryla horečně sešity zpátky do tmavého